

2021_ANUL GOGA - ANUL TINERILOR OȚELIȚI (XXIV):

CÂNTECUL MUNCII: Veniți în horă de frăție ...!

- fiecare sat are povestitorul lui? - biserica ridicată de groful Barsai!

șagunism - tribunism

fiecare sat are povestitorul lui?

icoana senină a acestui unchiaș cu ochii vii și strălucitori, cu zâmbetul fermecător ...

Iscusitul meșter înțelege taina sufletului și, într-o clipă, cu o glumă, cu o ghicitoare își smulge ascultătorii din lenea asta dulce a basmelor.

Țăranul nostru e nedespărțit de poveștile lui, care sunt o grădină înflorită unde se furișează sufletul omului trudit de amarul vieții, dornic de un adăpost.

biserica ridicată de groful Barsai ... ?

Veniți stăruitoare gloată, Strigați s'auză mici și mari:

E răzimată lumea toată
Pe palme aspre de plugari!

CÂNTECUL MUNCII

intrarea în sat

piatră de mormânt din marmură albă ... aparține romanului Ulpus Sabinus!

Iacob Turcu la poartă

MONOGRAFIA satului CRĂCIUNELU DE SUS

Prof. Augustin URIAN

2021 Anul Goga - anul tinerilor oțeliți

În Crăciunelu de Sus, la nr. 53, am avut șansa să-l cunoaștem pe Iacob Turcu (născut în 31 august 1929), cel mai vârstnic descendent al familiei lui Iosif Goga. La aproape 92 de ani, ne surprinde cu vocea limpede și amintirile vii, cunoscând poveștile satului, care mai are doar 52 de viețuitori, în 46 de case locuite. Cu o populație de „tineri pensionari”, urmașii lor au luat demult drumul Blajului și a centrelor de comună din vecinătate, în căutarea unei vieți mai bune. Și venerabilul Iacob are 3 urmași, doi fiind în centrul comunei - în „Cetate”, fiul Ion și fata Maria (căsătorită Mihai) - și un alt fecior, stabilit în Târnăveni. Fiul și fata din „Cetate” vin să-i aducă mâncare, tatăl lor putând să-și facă focul singur și să aibă grijă de gospodărie. Satul nu a cunoscut „binefacerile civilizației” (rețele de apă, canal, gaz), nu există niciun magazin, nici autobuz (de gară, nu vorbim), sătenii fiind mulțumiți că de două ori pe lună vine preotul Daniel Cirebea, să le facă slujba în biserică. Bisăptămânal vine o mașină cu pâine, donație a patronului Cramelor Jidvei (regretatul Liviu Necșulescu). Aici, în această curte de două ori pe săptămână (marțea și joia) se descarcă pâinea și pe rând toți locuitorii vin și o ridică, mulțumind la Dumnezeu că trăiesc și că mai primesc „pâinea cea de toate zilele”; ei sunt foarte mulțumiți că și după stingerea din viață a fondatorului cramelor Jidvei (cea mai mare companie de vinuri din România), moștenitorii lui mai respectă înțelegerea făcută odată cu vânzarea terenurilor din extravilan. De curiozitate, am întrebat cu cât

au vândut (în 2006) terenurile din jurul satului, răspunsul fiind surprinzător: 600 de lei pe hectar. Nu le pare rău, pentru că ei nu mai pot lucra hotarul. În curțile Crăciunelului, singurele animale - care mai cresc pe lângă case - sunt găinile și câțiva porci, în gospodăriile cu oameni mai tineri. Nimeni nu mai ține vaci și cai, munca pentru întreținerea lor zilnică depășindu-le puterile.

Ascultându-l pe Iacob Turcu (văr cu Octavian Goga, bunica lui Iacob fiind soră a lui Iosif), gândul mă ducea la monografia poetului, scrisă de Ion Dodu Bălan: «Obârșiile îndepărtate ale numelui și neamului Goga se pierd, (...) într-un arbore genealogic, fixat de-a lungul istoriei pe plaiurile de la Crăciunelul de Sus, (...). Din acest arbore, târziu, (...) un vlăstar, Iosif, născut 28 mai 1851, s-a încumetat să se îndepărteze de trunchi pentru a învăța la Blaj și Sibiu, plecând apoi învățător (1879-1889) și apoi preot la Rășinari, (...) unde va intra în familia lungului șir de preoți din ascendența soției sale, Aurelia Bratu. (...) La Crăciunel, Octavian Goga a fost mai cu seamă tovarășul de vorbă și de drumuri al fratelui Eugen și al părintelui Iosif. În ceasurile în care se îndreptau spre târgul Blajului, în legănatul monoton al trăsurii, tăind drumurile prăfuite ale câmpiei, sau toamna devreme când se duceau la via părintelui Simion din Sânta-Maria, vrednicul popă Iosif, cu fermecătorul său dar de povestitor, relatează copiilor întâmplări cumplite din anul revoluției de la 1848, asemănătoare celor evocate de Eminescu din „*Geniu pustiu*”. Erau povești adevărate, care făceau să scapere, în ochii intens albaștri ai lui Tavi plesnele de fulgere ale unei mâini înăbușite de veacuri. Această stare de spirit se va resimți, mai târziu, în majoritatea versurilor sale. (...). El va cunoaște de timpuriu viața și munca oamenilor, dar le va pătrunde și universul lor spiritual, așa cum se afirmă în folclor și în toiul șezătorilor, căci ecouri din duhul și atmosfera lor vor răzbate puternic în poeziile sale. În pacea serilor de toamnă coboară Ileana Cosânzeana și zâne bălaie, vin eroi cu coifuri argintate, suspină doinele și râde hora (*Plugarii*), nevestele plângând sporesc, în șezători, fuiorul pe fus (*Noi*). Atmosfera aceasta folclorică, în care s-a împlinit copilăria poetului, e magistral evocată de Goga în prefața la volumul de povestiri al lui Ion Pop-Reteganul, apărut în 1908: „E farmec și lumină în povestirile acestea, care leagănă ca într-o lume fermecată sufletul și dau avânt închipuirii. **Țăranul nostru e nedespărțit de poveștile lui, care sunt o grădină înflorită unde se furișează sufletul omului trudit de amarul vieții, dornic de un adăpost.** Astfel darul povestirii e comoară de mare preț pentru bieții noștri țărani. **Fiecare sat are povestitorul lui.** Toți cunoșteau din copilărie **icoana senină a acestui unchiaș cu ochii vii și strălucitori**, cu zâmbetul fermecător. În serile de toamnă, la șezătoare, când fusul sfârâie între degetele sprintene, el stă răzimat de vatră și-n pâlparea focului își spune poveștile. Spune basme care strălucesc pe podoaba minunată a unei închipuirii fără seamăn. (...) **Iscusitul meșter înțelege taina sufletului** și, într-o clipă, cu o glumă, cu o ghicitoare își smulge ascultătorii din lenea asta dulce a basmelor. Abia se potolește râsul sănătos și el, potrivindu-și glasul, spune mai departe o întâmplare de la târgul de țară, ori cutare amintire răzleață prin războaiele cu Praisul ... Și zi de zi se înmulțește și se primenește această comoară strălucitoare”». Sunt ferm convins că și - în prezent, în vacanțe - nepoții „tinerilor pensionari” din Crăciunel se întânesc toți aici, bucuroși să se revadă și să petreacă liberi, fără constrângerile vieții de la oraș. Privindu-l și ascultându-l pe Iacob Turcu, în veche curte a lui Iosif Goga, descopeream vechea lume a satelor noastre, o lume pe care mulți tineri ai zilelor noastre nu o cunosc; o lume care se pregătește să dispară, treptat. Deschizând volumul „*Poezii*” – apărut în 1910, la Sibiu la „Tipografia Poporului” -, prima poezie este: „**CÂNTECUL MUNCII**”: «**Veniți în horă de frăție,/ Străvechii câmpului străjeri,/ Ce ocrotiți de-o veșnicie/ A muncii rodnice dureri./ **Veniți, plugari, veniți oștenii/ Celui mai vechiu și sfânt război,/ Tovarăși buni ai Cosânzenii,/ Veniți cu noi!****»

În goana vieții'nviforată,/ Strigați: Plugarii'n veci nu pier,/ Căci lor pământul sfânt, li-e tată/ Și fratele soarele din cer./ **În casele cu grinzi bătrâne**/ Voi rostul lumii așezați,/ Sus dăătorilor de pâine,/ În patimi și credințe frați,/ **Voi platnici de sudori și sânge,**/ Voi cei bogăți și totuși goi,/ Veniți să ne'nvățați a plânge,/ Veniți cu noi!/ **Veniți stăruitoare gloată,**/ Strigați s'auză mici și mari:/ E răzimată lumea toată/ Pe palme aspre de plugari!/ **Năpraznic vifor de dreptate**/ Vă doarme'n sufletu'noptat,/ Și spală lumea de păcate/ Când rele mâni l-au deșteptat./ **De grele vremi de mai'nainte**/ De-al răsplătirii greu șuvoi,/ Veniți aducători aminte,/ Veniți cu noi!/ **Strigați să știe largul zării,**/ S-auză toți câți trag în jug:/ Că focul roș al răzbunării/ Topește fierele de plug!». Elevii zilelor noastre învață acest „*cântec al muncii*” și diferențele dintre mesajele lui și „*cântecul de leagăn*”, de „*stea*”, „*cântecul bătrânesc*” (balada) „*cântecul de jale*” (bocetul), „*cântecul lui David*” (Psalmul) sau „*cântecul de lume*”?

În istoricul bisericii cu hramul „**Sfinții Ilie Iorest și Sava Brancovici**”, descoperim câteva repere din istoria satului: «... aici ..., au trăit strămoșii noștri daci (...). Bogate vestigii arheologice au fost descoperite din timpul stăpânirii romane, astfel în anul 1857 „țăranul Nicolae Găban ..., descoperă la arat pe dealu Furcilor o piatră de mormânt din marmură albă care aparținea romanului Ulpius Sabinus care era decurion al coloniei Aurelia din Napoca și îngropat aici în secolul al III-lea de fii săi Lucius și Maximus. (...). Satul (atestat la 1332), a cunoscut multe evenimente: «... în timpul păstoririi peotului Ilie Popovici (1801-1820) s-a ridicat biserica veche din deal care în 1975, din cauza alunecărilor de teren a cedat și s-a dărâmat. **Biserica a fost ridicată de Groful Barsai**, un nemeș ungur reformat care era dușmanul neîmpăcat al greco-catolicilor, vâzând nedreptatea făcută ortodocșilor a promis că le va face el biserica. A donat un teren și pe cheltuiala lui s-a făcut biserica ce avea un turn de cărămidă și era acoperită cu șindrilă. Edificarea bisericii s-a făcut între anii 1812-1816, zugrav fiind un meșter din Feisa, Dan Vasile, iar meșter în lemn Vasile Găbudean».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-anul-goga-anul-tinerilor-oteliti-xxiii-cantecul-muncii-veniti-in-hora-de-fratie--fiecare-sat-are-povestitorul-lui-biserica-ridicata-de-groful-barsai-158731.html#comments>

The screenshot shows a web browser displaying a news article on the website Tribuna.ro. The article title is "2021- Anul Goga, anul tinerilor oțeliți (XXIII): CÂNTECUL MUNCII: Veniți în horă de frăție ...! - fiecare sat are povestitorul lui? - biserica ridicată de groful Barsai!". The article is dated 14.06.2021 at 08:16, has 578 views, and 1 comment. The website header includes the Tribuna logo and a Sevis advertisement. The article content is partially visible, showing the beginning of the text.

În: *Tribuna*, 14 iunie 2021